

Platon og Sokrates

– som anvendes i *FILOSOFI i PRAKSIS*

Den græske filosof Platon (427-347 f.Kr.) er ikke alene anerkendt som den helt store skikkelse inden for filosofien, han er også højt anerkendt inden for pædagogikken (i ordets bredeste betydning). Professor Grue-Sørensen fremhæver i sin klassiker *Opdragelsens Historie* Platon for indgående at beskæftige sig med sammenhænge mellem opdragelse og samfundets fortsatte udvikling. Om Sokrates, Platons læremester, hedder det i samme værk, at han opfandt metoden til at forløse elevens iboende viden. Ph.d. Finn Thorbjørn Hansen kalder, i sin bog *Den Sokratiske Dialoggruppe*, Sokrates for den første filosofiske vejleder. Thyge Winther-Jensen skriver i sin disputats om forholdet mellem menneskesyn og undervisning, at det er det billede, som Platon præsenterer af os selv som mennesker, der op gennem tiderne har øvet den største indflydelse på opdragelse og undervisning.

Platons filosofi har altså både vist sig slidstærk i kraft af noget filosofisk essentielt og noget pædagogisk anvendeligt. Dertil skal føjes, at antikkens Grækenland er vor kulturs vugge.

Brugen af Platon i *FILOSOFI i PRAKSIS* rummer således et historisk perspektiv på filosofi og på to meget betydningsfulde personer (Platon og Sokrates) i historien. Arbejdet med bogen vil derudover også kunne bibringe et historisk perspektiv på mange af emnerne undervejs.

Bestræbelsen i *FILOSOFI i PRAKSIS* har dels været at anvende de metoder, som ligger i Platons skrifter på et folkeskoleniveau og dels at inddrage nogle af de filosofiske, etiske og politiske problemstillinger, som Platon behandlede i en nutidig sammenhæng. I opgaverne indgår der spørgsmål om, hvad eleven synes om Platons synspunkter.

Der er naturligvis ikke tale om en egentlig fremstilling af Platons filosofi. Visse sproglige omskrivninger har også været nødvendige. Alligevel vil den elev, som kommer igennem alle afsnittene om Platons filosofi og dertil også afsnittene *Hvad er etik?* og *Sindelagsetik* kunne opnå en ganske god viden om Platons filosofi.

Kort om Sokrates

Sokrates levede i Athen ca. 400 f.Kr. Han brugte sit liv på undervisning (filosofi, etik, politik og pædagogik), bl.a. af byens unge, og på at føre filosofiske samtaler med både lærde og menigmand.

Sokrates var kendt for at gå omkring i Athens gader og tale med dem, han mødte. Disse samtaler var ikke helt almindelige. Sokrates nærmest udsurgte dem, han talte med, ved at stille nye spørgsmål til de svar, de gav. Han kunne ligefrem finde på at stoppe folk midt i deres daglige gøremål for at tale med dem om en filosofisk eller etisk problemstilling.

Hans samtaleform kunne være meget udfordrende, idet han sjældent stillede sig tilfreds med et svar, og især holdt han af at udfordre de lærde og magthaverne. Det siges, at de, der diskuterede med Sokrates, hurtigt kom til at sige sig selv imod. Hans grundlæggende spørgsmål var dette: *Stræber du efter rigdom og berømmelse eller efter klogskab og godhed?*

Sokrates kaldte sin samtaleform for en *jordemoderteknik*. Med den kunne han nemlig føde de nye tanker, som samtalepartneren gik og barslede med, som han udtrykte det.

Kort om Platon

Da Platon var omkring tyve år gammel, mødte han den treogfyrre år ældre Sokrates. Det blev et møde, der forandrede Platons liv totalt. Platon havde både evner for poesi og politik og kunne ud fra sin velstillede baggrund nemt have valgt en af disse to retninger som sin levevej. Men han valgte i stedet at vie hele sit liv til filosofien.

Platon grundlagde Europas første universitet, *Akademiet*. I Akademiet studerede og levede han sammen med sine elever og mange af tidens store videnskabsmænd.

Platon skrev, i modsætning til Sokrates, sine tanker ned, og det i rigtig mange skrifter. I sine skrifter sætter Platon Sokrates' tanker i system således, at der kommer en samlet filosofi ud af det.

Selvom Sokrates altså er meget nærværende i Platons skrifter, taler man under ét om *Platons filosofi*. Platons skrifter kaldes for *Platons dialoger*, hvilket skyldes, at Platon i dem skriver om de filosofiske samtaler, som Sokrates tidligere havde ført med andre mennesker.

Ligesom Sokrates holdt af at udfordre sin samtalepartner, holdt Platon af at udfordre sin læser. Eksempelvis ender en dialog med, at Sokrates og hans samtalepartner (tilsyneladende) bytter synspunkter, hvilket betyder, at man kan være i tvivl om, hvad Platon selv mener om det pågældende emne. I det hele taget ender mange af dialogerne uden en egentlig konklusion på emnet, men derimod med at Sokrates afrunder samtalen med at sige: *Vi må tale videre om emnet en anden dag*. Derved efterlader Platon sin læser i en situation, hvor han/hun selv må tænke videre over emnet, over tilværelsens store spørgsmål og ikke mindst over sine egne værdier og mål i tilværelsen.